

Na Planinski zvezi imamo na pobudo prof. Vilka Mazija že nekaj let »Tinetov sklad«. Tinetovo slovo je prilika, da ga oživimo in trajno ohranjamo in napolnjujemo. Tako bomo še naprej gojili Tinetov spomin in njegovo delo.

V gradivu za bodoči »Osrednji slovenski planinski muzej«, ki ga že dolga leta snujemo in zbiramo, sta dva velika zaboja, ki smo jima dali začasno ime »Tinetov koš«. Tam so številna pisanja, listine, dokumenti, prepisi pisem — gradivo, ki po vsebini in obsegu priča o nenadkriljivi marljivosti tega neponovljivega urednika.

Tine je bil mentor in potrpežljivi svetovalec številnim planinskim piscem in člankarjem. Vzpodbujal in vodil je — saj je bil tudi odličen pedagog in slavist — mnoga sposobna peresa. Ob njegovi pomoči sta v Vestniku začela svojo pisateljsko pot na primer Tone Svetina in Matjaž Kmecl, da od številnih sodelavcev in sotrudnikov P. V. omenim samo dva.

Ciril Kosmač je zapisal: »Kako strašno mora biti, kadar je treba umreti... Saj nemara smrt ni tako strašna, toda strašna mora biti zavest, da boš zaprl oči in da ne boš nikdar več videl teh njiv in teh kozolcev, teh sinje zelenih rek, teh poraščenih pobočij, teh belih gora, tega odprtega neba in teh rožnatih oblakov, teh plemenitih okrvavljenih nebesnih konj, ki zdaj na prostrani modrini slavijo svoje zmagoslavje.«

Nihče pravzaprav ne ve, kako v samoti umirajo planinski orli in kakšna je njihova zadnja stiska. Tudi za Tinetovo ne vemo. Priča ji je bilo samo Kvarnersko morje, ki ga je Tine dolga leta užival, spoštoval in na njem dopustoval, prav tako kot svoje gore.

In še osebna, prijateljska pripomba in zahvala:

Poznala sva se že iz predvojnih študentovskih in plezalskih let. Po vojni sva se srečala in sodelovala v Planinski zvezi Slovenije, ko sem bil dolga leta še načelnik Komisije za GRS in potem še 14 let predsednik Zveze. Malo kdo ve, da je Tine sestavil in vestno vodil osebna voščila, na stotine pisem, ki smo jih pošiljali zaslužnim planinskim jubilarantom. Za mojo plezalsko knjigo »Srečanja z gorami« je vestno zbral v Planinskem vestniku raztresene članke, jih uredil in me spodbudil, da sem jim pripisal še nekaj novih prispevkov. Seveda pa me je predvsem vezal na Vestnik.

Lepo, tolažilno in vzpodbudno je, če tudi ob taki žalostni priliki lahko rečemo in ugotovimo:

Umril je dober, pošten in delaven človek — pokončen in zavéden Slovenec, ki ni živel samo zase, temveč je vse, kar je delal, delil z drugimi in delal tudi za druge! Tak je bil naš Tine, naš planinski Orel!

dr. Miha Potočnik

27. 6. 1985

TE SAXA LOQUUNTUR, DRAGI TINE OREL!

Dragi spoštovalci in bližnjiki Tineta Orla, tudi jaz bi vas rad ogovoril k spominu na našega nepozabnega prijatelja, ki je tako nenavadno in nesrečno preminil. Nepričakovano se je oglasil klicu usode in odpotoval v južne predele otoka, v neznanе zemlje, v samoto, ki dokončno vabi, čez trnjevo goro, ki je tudi v najbolj vročem in sijočem poletnem soncu prej mračni Sion kot sončni Triglav, in se sredi najčistejše mediteranske svetlobe potopil v večno in nepojasljivo skrivnost.

Za njim ostaja poslej spomin. Ta pa je blag in lep.

Bil je profesor, dolga leta ravnatelj celjske gimnazije, direktor in delavec v zavodu za šolstvo, delal je v republiških upravnih organih, predaval na pedagoški akademiji, bil legendarnih skoraj trideset let ljubeznivi in spodbujevalni urednik Planinskega vestnika, toda vse to kljub velikanski zaslužnosti nam vsem, ki smo ga zbliza poznali, ostaja nekako ob robu spomina, prestrto z njegovo izjemno človeško odprtostjo, nenarejeno pozornostjo, toplino in moralo, ki je koreninila v njem. — Bil je nenavadno razgledan, duhovit, načitan, jezikovno subtilen in ustvarjalen, navdušujoč in očetovsko vodeč, iz redkega lesa narejen; bil je kulturni referent slovenskih gora v najlepšem pomenu te grde besede, svetovljanski Slovenec — globoko in trajno pa je prenašal v sebi tudi značilno in vznemirjeno bolečino nad majhnostjo, ki si jo kot samoponiževanje, samozmikanje, bežanje iz sebe pogosto sami sebi nalagamo; eden tistih mož, ki jim je Prešeren v razboljeni misli na Matija Čopa zapisal verze:

Mnemózina, umetnosti dojilja,
do domovine ti je ogenj vžgala,
da bi dajal, delil ji od obilja.

— To vse je res in ostaja trajno zapisano v slovenskem zgodovinskem spominu. Nam, ki smo tu, pa se je del njegovega duhovnega in siceršnjega življenja natočil predvsem z živo neposrednostjo. Ta nas spremlja in ta nas zdajle druží v družinsko zbranost, v družino prijateljev izpod najlepših macesnov našega življenja, med katerimi smrt ne

velja nič. V zlati in srebrni svetlobi ima vsakdo izmed nas shranjeno še kakšno posebno lepo podobo njegovega človeškega obraza. — Jaz sem svojo že njegadni zapisal, spremlja me blizu štirideset let kot nekaj, kar je pripravljeno vsak hip, tudi ko je najbolj hudo, priklicati pomirjevalen nasmešek, privabiti hvalnico življenju, potrditi misel, da nam je dobro celo bolj, kot zaslužimo. Zdaj se navajam; samega sebe:

»Zmeraj, kadar sem tam, vržem pogled na curljajoči Palnikov slapič. Zmeraj zaradi tega, ker me spomni enega najbolj nenavadnih in ljubih izletov: v šesti gimnaziji me je tam nekje okoli 1950. moj takratni ravnatelj Tine Orel, takoj ko smo se o polšestih zjutraj pricijazili s poltovornim vlakom v Celje, snel iz razreda in me povabil v Logarsko dolino: kot kakšnega posebnega in cenjenega gosta. Še živdan nisem bil tam, obenem pa sem bil vzgojen v učiteljski družini, tako da sem imel od malega naprej svet strah v kosteh pred »špricanjem« — najhujši greh! Pomencal sem za ta del ravnatelju Tinetu — vsi mlečnobradci in seveda še posebej najstnice smo občudovali njegovo razgledanost in duhovitost, imeli smo ga za nedotakljivo, pa vseeno očetovsko avtoriteto — on pa mi je pomežiknil, se široko nasmejal in me že pod roko, pubertetno mozoljasto nesrečo, ki je bila sama sebi v napoto, vlekel v stari društveni avtobus, ki ga je navdušen planinec izdelal iz različnih odsluženosti, žic, deščic, letev in vijakov — nekakšna potujoča drvarnica; v tistih makadamskih časih je bil ponos in slava celjskega planinskega društva, pojem prevoznega razkošja in skoraj dekadentne modernosti. Odškripali smo potem s to leseno zanesljivostjo navzgor po dolini, se spotoma nekajkrat zaustavili pri različnih planinskih poštenjakih, tam srebali prav moške čaje, nekakšna žganja s čaji, da se mi je kmalu vse sukalo podolgem in počez, možje pa so živahnih besedi naklepali vsakršne velike in majhne načrte za planinske »investicije« in gradnje. Potem smo se sredi nadaljevanja tistega docela nenavadnega dne le privrtoglavili v Logarsko. Bil je poznopomladanski dan, z vseh sten so me vsipali slapovi in plaziči, da se je delala sladka muzika za gorniška ušesa. Na tovornjak je bilo treba naložiti pripravljeno hodičje za bogve kam; možje planinci so malo pohorukali in že je bilo narejeno. Glava se je tačas malo unesla in ravnatelj me je popeljal gor v Palnik. Tam je skakal s kamna na kamen kot navit, da so mi šli lasje pokonci, vrtoglavica se mi je spet oglašala — kamni so bili gladki, spolzki in le malo bi bilo treba, pa bi celjski ravnatelj padel dol, gimnazija bi ostala brez njega, kajti do dol je le bilo precej globoko in spodaj sploh ni kazalo, da bi bile pripravljene blazine ali kaj takega. Vmes mi je s svojim prepričljivim, zaupljivim, prijaznim načinom — kdo od slovenskih planincev naših rodov ga ne pozna? — pripovedoval vse mogoče o hribih naokrog, o brezpotnih pohajkovanjih, o slasteh, ki jih gore človeku dajejo tudi s samoto (kar se mi je potem ničlikokrat potrdilo). Govoril je kot enak enakemu; polodraščeni možak poldoraščenu pokovcu in zaupljivcu, da sem bil od tolikšne časti in nekakšne posebne poezije čisto premaknjen in sem potem o prvi priložnosti, na vso silo, bos, ker sem bil brez čevljev, odšel tja gor, kjer je vse to blizu, na Ojstrico, Planjavo, Turško goro, Brano.

Zato zmeraj zdaj, kadar sem kje blizu, obiščem še Palnik. Na mojega dragega ravnatelja me spominja.«

Ne samo vse slovensko planinstvo, šolstvo, slovenščina s svojo kulturo, tudi sam sem mu ostal kasneje dolžan še premnogotero zahvalo, toda ta najzgodnejša ostaja vendarle najgloblja. Moral sem jo imenovati in ponoviti z besedo tudi zdajle, saj smo sami iz družine in si lahko povemo, tudi kaj bolj zasebnega in skritega.

Obenem pa se mi že vse te dni slovesno oglašča misel, s kakšno čisto, jasno in dosledno domiselnostjo ga je, mojega in našega prijatelja, smrt napotila k sebi. Kot da pojde samo na eno izmed nepreštevnihih duhovnih in telesnih poti, kakor jih je nemirno in iščoče hodil vse življenje. Ko jim je dosegel cilj, se je spet vračal in začel nove. Kar naprej. Zdaj je bil preprosto povabljen še na to, navzgor čez hrib, ki mu otočani po starem rečejo Kalvarija. Onstran se odprejo južne širjave, ki v prosojnih meglicah skrivajo celo dotikanje neba in morja, tako da jim ni videti konca, zato tudi cilja ne. Skrivnostna terra incognita. Človeško življenje se tam, po dolgi in težavni poti, enostavno raztopi v tisti pandemonični svetlobi. Kar je telesnega, obleži med kamni, in potem o tebi govorijo kamni — te saxa loquuntur.

Pri Kafki beremo: »Ukazal sem privedi konja. Služabnik me ni razumel. Sam sem šel v hlev, osedal konja in ga zajezdil. V daljavi sem zaslišal trobiti trobento. Vprašal sem ga, kaj naj to pomeni. Nič ni vedel in nič ni slišal. Pri vratih me je zadržal in vprašal: Kam jezdiš, gospod? Ne vem, sem rekel, samo proč od tod, samo tako bom lahko dosegel svoj cilj. — Torej poznaš svoj cilj? je vprašal. — Da, sem odvrnil, saj sem ti rekel, proč-od-tod je moj cilj. — Nič hrane nimaš s seboj, je rekel. — Ne rabim je, sem odgovoril, potovanje je tako, da se bom izstradal, če spotoma nič ne dobim. Nobeno brašno me ne reši. Saj je k sreči resnično neskončno potovanje.«

Takšno je bilo življenjsko in tudi zadnje potovanje Tineta Orla. Tako nam je vsem potovati in vso pot bomo nosili tudi spomin nanj s seboj.